

**Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности у Београду
Београд, Краља Милана 50**

**Сенату Универзитета уметности у Београду
Београд, Косанчићев венац 29**

ИЗВЕШТАЈ

Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта
*Тумачење нових изражајних средстава у изабраним клавирским делима Пјера Булеза,
Лучана Берија и Фредерика Ржевског*

Кандидат: НАТАША ПЕНЕЗИЋ

Наташа Пенезић пријавила је тему докторског уметничког пројекта 5. децембра 2016. године под називом: *Тумачење нових изражајних средстава у изабраним клавирским делима Пјера Булеза, Лучана Берија и Фредерика Ржевског.*

На основу предлога Катедре за клавир, Наставно-уметничко-научно веће Факултета на седници одржаној 7. децембра 2016. године донело је одлуку о именовању Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта у саставу: др Дубравка Јовичић, редовни професор, мр Лидија Станковић, редовни професор и др ум. Ивана Вујић, редовни професор Факултета драмских уметности Универзитета уметности у Београду.

Веће Факултета на седници одржаној 8. фебруара 2017. године утврдило је предлог одлуке о усвајању позитивног Извештаја Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта, а Сенат Универзитета уметности на седници одржаној 30. марта 2017. године, донео је одлуку о одобравању рада на изради докторског уметничког пројекта и именовао **др Дубравку Јовичић, ред.проф. за ментора и др Тијану Поповић – Млађеновић, ред.проф. за коментора.**

На предлог Катедре за клавир, Веће Факултета, на седници од 2. октобра 2017. године, донело је одлуку о именовању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта у саставу: др Дубравка Јовичић, редовни професор, ментор, др Тијана поповић Млађеновић, редовни професор, коментор, мр Лидија Станковић, редовни професор, др ум. Љиљана Вукелја, ванредни професор, мр Рита Кинка, редовни професор Аакадемије уметности Универзитета у Новом Саду.

Уводно образложење

Наташа Пенезић пријавила је тему докторског уметничког пројекта 5. децембра 2016. године под називом: „ТУМАЧЕЊЕ НОВИХ ИЗРАЖАЈНИХ СРЕДСТАВА У ИЗАБРАНИМ КЛАВИРСКИМ ДЕЛИМА ПЈЕРА БУЛЕЗА, ЛУЧАНА БЕРИЈА И ФРЕДЕРИКА РЖЕВСКОГ“.

На основу предлога катедре за клавир, Наставно-уметничко-научно веће Факултета на седници одржаној 7. децембра 2016. године донело је одлуку о именовању Комисија за оцену предлога докторског уметничког пројекта у саставу: др ДУБРАВКА ЈОВИЧИЋ, редовни професор, мр ЛИДИЈА СТАНКОВИЋ, редовни професор, др ум. ИВАНА ВУЈИЋ, редовни професор Факултета драмских уметности.

Веће Факултета на седници одржаној 8. фебруара 2017. године утврдило је предлог одлуке о усвајању Извештаја Комисије за оцену предлога докторског уметничког пројекта Наташе Пенезић под називом: „ТУМАЧЕЊЕ НОВИХ ИЗРАЖАЈНИХ СРЕДСТАВА У ИЗАБРАНИМ КЛАВИРСКИМ ДЕЛИМА ПЈЕРА БУЛЕЗА, ЛУЧАНА БЕРИЈА И ФРЕДЕРИКА РЖЕВСКОГ“.

Сенат Универзитета уметности на седници одржаној 30. марта 2017. године донео је одлуку о одобравању рада на изради докторског уметничког пројекта Наташе Пенезић под називом: „ТУМАЧЕЊЕ НОВИХ ИЗРАЖАЈНИХ СРЕДСТАВА У ИЗАБРАНИМ КЛАВИРСКИМ ДЕЛИМА ПЈЕРА БУЛЕЗА, ЛУЧАНА БЕРИЈА И ФРЕДЕРИКА РЖЕВСКОГ“ и именовању др Дубравке Јовичић, ред.проф. за ментора и др Тијане Поповић – Млађеновић, ред.проф. за коментора.

На основу обавештења ментора и предлога Катедре за клавир Веће Факултета на седници од 2. октобра 2017. године донело је одлуку о именовању Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта у саставу: др ДУБРАВКА ЈОВИЧИЋ, редовни професор, ментор, др ТИЈАНА ПОПОВИЋ - МЛАЂЕНОВИЋ, редовни професор, коментор, мр ЛИДИЈА СТАНКОВИЋ, редовни професор, др ум. ЉИЉАНА ВУКЕЉА, ванредни професор, РИТА КИНКА, редовни професор Академије уметности у Новом Саду.

На основу обавештења ментора, Веће Факултета на седници од 31. јануара 2018. године је констатовало да је Наташа Пенезић студенткиња докторских академских студија одржала јавну презентацију свог докторског уметничког пројекта и предала писани део пројекта под називом: „ТУМАЧЕЊЕ НОВИХ ИЗРАЖАЈНИХ СРЕДСТАВА У ИЗАБРАНИМ КЛАВИРСКИМ ДЕЛИМА ПЈЕРА БУЛЕЗА, ЛУЧАНА БЕРИЈА И ФРЕДЕРИКА РЖЕВСКОГ“ и одредило рок до када Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта треба да поднесе Наставно-уметничко-научном Већу Факултета Извештај о јавној уметничкој презентацији и писаном делу докторског уметничког пројекта студенткиње Наташе Пенезић.

Биографија

Наташа Пенезић (1984) је рођена у Новом Саду. Основне и мастер студије завршила је на групи за клавир музичког департмана Академије уметности у Новом Саду, у класи проф. Светлане Богино. У јуну 2012. завршава мастер студије на Краљевском колеџу за музику у Штокхолму, у класи проф. Стафана Шеје. Од 2012. студент је докторских студија на Факултету музичке уметности у Београду, у класи проф. др Дубравке Јовичић. Од 2014. године ради на Академији уметности у Новом Саду, као наставник вештина на катедри за клавирски практикум.

Усавршавала се на мајсторским курсевима реномираних педагога: Фабио Бидини,

Константин Богино, Еуген Инђић, Владимир Огарков, Дејвид Вестфал, Артур Грин, Веи Ји Јанг, Ховард Гимсе.

Наступа солистички и у камерним саставима у Србији, Русији, Аустрији, Белгији, Великој Британији, Немачкој, Холандији, Чешкој Републици, Италији, Данској и Шведској. Учествовала је на фестивалима Klangspuren Festival, Euro Arts Music Festival, Aarhus Festival, Kom och Hör, European Clarinet Festival, Citta di Chioggia, Musica in Laguna, Aurora Festival, Ring Ring, RuidAlSud, А Фест и Филмски фестивал на Палићу. Као почасни гост дебитовала је 2000. у Москви са Оркестром „КРЕДО” и диригентом Нином Митриковскајом. Године 2001. и 2004. свира са симфонијским оркестром из Кјоће под диригентском управом Пјетра Перинија. Од 2000. осваја награде на такмичењима у Србији, Италији и Француској, међу којима се издвајају:

2015. „Most Distinguished Musician” и специјална награда за извођење Клавирске сонате Софије Губајдулине, такмичење IBLA Grand Prize, Сицилија

2014. Прва награда на такмичењу „Luigi Zanucoli” (дуо кларинет-клавир, у категорији за камерну музику), Италија

2014. Прва награда на такмичењу „Citta di Treviso” (дуо кларинет-клавир, у категорији за савремену музику), Италија

2008. Лауреат у категорији камерни ансамбл (дуо контрабас-клавир), Међународно такмичење Музичке школе „Даворин Јенко” у Београду

2007. Специјална награда у категорији камерни ансамбл (дуо контрабас-клавир), Међународно такмичење Музичке школе „Даворин Јенко” у Београду

2006. Друга награда на Међународном такмичењу „ROMA 2006” у Риму, Италија

2003. Прва награда на 7. Фестивалу младих пијаниста „Михаило Вукдраговић”, Шабац

2002. Прва награда на 6. Међународном такмичењу „Николај Рубинштајн” у Паризу, Француска

2002. Прва награда на такмичењу Музичке школе „Војислав Вучковић”, Београд

2002. Прва награда на 6. Фестивалу младих пијаниста „Михаило Вукдраговић”, Шабац

2001. Прва награда на Пијанистичком форуму „Citta di Chioggia”, Италија

2000. Прва награда на 5. Међународном такмичењу „Николај Рубинштајн”, у Паризу, Француска

Оснивач је и заступник „SYNC” центра (Syncretic Young New Contemporary), удружења чији се рад заснива на идеји синкретизма музичке и визуелне уметности, а које настаје из потребе за интердисциплинарним праксама у савременој уметности. Члан је УМУС-а од 2013. године. Снимала је за Радио Београд, Радио Нови Сад и учествовала у бројним емисијама посвећених класичној музици.

Наташа Пенезић је добитник Дипломе Извршног већа АП Војводине за постигнуте

врхунске резултате у области музике 2002. Од 2006. године стипендиста је Републичке фондације за развој научног и уметничког подмлатка. Похађала је мајсторски курс код Михаила Казакевича у Дартингтону (Енглеска) 2006. као стипендиста „Dartington International Summer School Bursary Award Scheme”. Исте године добитник је Еуробанк ЕФГ школарине, у оквиру пројекта „ИНВЕСТИРАМО У ЕВРОПСКЕ ВРЕДНОСТИ”, награде која се додељује студентима завршне године државних факултета за остварене изванредне резултате током студија. Од 2010. прима стипендију „Доситеја” за финансирање младих талената на студијама у иностранству. Након полуфинала на такмичењу „Ljunggrenska tävlingen” у Гетебургу 2011. године добитник је стипендије Шведске Краљевске Академије за уметност.

Добитник је награде Факултета музичке уметности Универзитета уметности у Београду из фонда „Невена Поповић” за **„најбољи солистички концерт одсвиран у једној од престижних сала у Београду у току 2017.године“**.

Списак најзначајнијих наступа

- 25.12.2017. „40 година раније” – концерт Ансамбла за другу нову музику, СКЦ, Београд
- 6.10.2017. Међународна Трибина Композитора – докторски уметнички пројекат, СКЦ, Београд
- 30.8. – 10.9.2017. Концерти у оквиру фестивала *Klangspuren Festival, International Ensemble Modern Academy in Tyrol, Sofia Gubaidulina Composer in residence*
- 5.4.2017. Концерт поводом 80. рођендана Филипа Гласа, Коларац, Београд
- 30.3.2017. Наступ дуа *Vers la Flamme* на отварању симпозијума „Живот и дело Рудолфа Бручија”, Матица српска, Нови Сад
- 3.9.2016. Учешће на концерту-маратону Satie/Vexation, Фестивал у Архусу, Данска
- 26.8.2016. Дуо *Vers la Flamme* (ансамбл сусрета), Међународни летњи сусрет композитора „КомпАрт 06”, Културни центар Новог Сада
- 13.12.2015. Солистички концерт, замак „Twickel”, Dendel, Холандија
- 15.9.2015. Интегрално извођење етида Филипа Гласа – концерт *Self Portrait*, Синагога, Нови Сад (Парлић, Колунџија, Пенезић)
- 8.10.2015. Концерт дуа *Vers la Flamme*, Градска кућа, Нови Сад
- 6.10.2015. Концерт дуа *Vers la Flamme*, Бански двори, Бања Лука
- 26.9.2015. Наступ дуа *Vers la Flamme* на Петом Европском фестивалу кларинета у Генту, Белгија
- 21.9.2015. Концерт дуа *Vers la Flamme*, СКЦ, Београд
- 4.8.2015. Наступ дуа *Vers la Flamme* на Фестивалу „RuidAlSud”, Градска кућа, Нови Сад
- 22.7.2015. Етиде Филипа Гласа, избор (Парлић, Пенезић), Градска већница, Суботица, Филмски фестивал на Палићу

4.7.2015. Солистички концерт, Музичка школа „Станковић”, Београд (конкурс УМУС-а)

23.6.2015. Вече камерне музике поводом Светског дана музике, дуо *Vers la Flamme*, Градска кућа, Нови Сад

18.6.2015. Концерт дуа Abreu-Penezić, Градска кућа, Нови Сад

17.6.2015. Концерт дуа Abreu-Penezić, Галерија Коларчеве задужбине, Београд

19.5.2015. Концерт *Self Portrait*, International New Music festival *Ring Ring*, Сала Коларчеве задужбине, Београд

16.1.2015. Концерт дуа *Vers la Flamme*, Галерија САНУ, Београд

11.12.2014. „Дијалози за клавир и оркестар” Елиота Картера, Синагога, Нови Сад, SYNC ансамбл

30.10.2014. Солистички концерт, Културни центар Новог Сада

28.6.2014. Наступ дуа *Vers la Flamme* на 6th World Piano Conference, Музичка школа „Исидор Бајић”

19.6.2014. Концерт дуа *Vers la Flamme*, Културни центар Новог Сада

17.3.2014. Концерт дуа *Vers la Flamme*, Установа културе „Пароброд”, Београд 19.12.2013. Дом уметности у Кањижи - дуо Abreu-Penezić

16.12.2013. Наступ дуа *Vers la Flamme* ”КоМА 10” Фестивал, СКЦ, Београд 26.9.2013. Солистички концерт, Културни Центар Новог Сада

21.6.2013. Концерт дуа *Vers la Flamme*, Галерија „Прогрес”, Београд

13.9.2012. Солистички концерт, сала Музичке школе „Михаило Вукдраговић”, Шабач

24.5.2012. Солистички концерт, Краљевски колеџ у Штокхолму, Шведска

5.2.2012. Наступ на фестивалу „Kom och Hör”, Штокхолм, Шведска

28.1.2012. Вече камерне музике, Sjöstadskapellet, Штокхолм, Шведска

19.10.2011. Вече камерне музике, Sofia Församling, Штокхолм, Шведска

29.9.2011. Солистички концерт, Musikcafé på Vantörs Församling, Штокхолм, Шведска

30.8.2011. Солистички наступ на фестивалу „Musica da Camera” - *Serata Liszt*, Palazzo Ducale, Лука, Италија

29.5.2011. Солистички наступ у програму „Liszt-maraton i Uppenbarelsekyrkan”, Штокхолм, Шведска

30.4.2011. Солистички наступ на фестивалу „Aurora Chamber Music”, Vänersborg, Шведска

4.2.2011. Наступ на фестивалу „Kom och Hör”, Штокхолм, Шведска

29.11.2010. Вече камерне музике, Societa Dante Alighieri, Штокхолм, Шведска

29.9.2010. Солистички концерт, сала Музичке школе „Петар Коњовић”, Сомбор

7.12.2009. Солистички концерт, Галерија САНУ, Београд

18.5.2009. Солистички наступ на фестивалу „А Фест”, Мултимедијални центар АУНС, Нови Сад

21.3.2009. Концерт дуа „Пенезић-Јекић” на Међународном фестивалу у Аранђеловцу

12.8.2008. Солистички наступ на „Euro Arts” Фестивалу, Лајпциг, Немачка

24.5.2008. Концерт дуа „Мишек” у Музеју Срема, Сремска Митровица 18.12.2006. Солистички концерт, Enschede, Холандија

11.10.2006. Солистички концерт, Свечана сала САНУ, Нови Сад
5.10.2006. Солистички концерт, сала Музичке школе „Јосиф Маринковић”, Зрењанин
22.5.2006. Вече руских песама и арија, Галерија САНУ, Београд
10.6.2005. Концерт „Музика XX века”, Свечана сала САНУ, Нови Сад
21.2.2005. Солистички концерт на ФТН-у, Нови Сад
11.7.2004. Концерт са оркестром на фестивалу „Musica in Laguna”, Кјођа, Италија
27.12.2003. Концерт дуа „Башић-Пенезић”, Галерија Градског музеја у Сенти 29.8.2003.
Солистички наступ на фестивалу „Musica da Camera”, Лука, Италија
25.12.2000. Концерт са Оркестром „КРЕДО”, Москва, Русија

**ПРИКАЗ, АНАЛИЗА, ОЦЕНА И КРИТИЧКИ ОСВРТ УМЕТНИЧКЕ ПРЕЗЕНТАЦИЈЕ
ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА
*ТУМАЧЕЊЕ НОВИХ ИЗРАЖАЈНИХ СРЕДСТАВА У ИЗАБРАНИМ КЛАВИРСКИМ
ДЕЛИМА ПЈЕРА БУЛЕЗА, ЛУЧАНА БЕРИЈА И ФРЕДЕРИКА РЖЕВСКОГ***

Врло необичан програм Докторског уметничког пројекта Наташе Пенезић под насловом ***ТУМАЧЕЊЕ НОВИХ ИЗРАЖАЈНИХ СРЕДСТАВА У ИЗАБРАНИМ КЛАВИРСКИМ ДЕЛИМА ПЈЕРА БУЛЕЗА, ЛУЧАНА БЕРИЈА И ФРЕДЕРИКА РЖЕВСКОГ***, који у себи садржи два премијерна извођења у нашој средини – *Сонату* Лучана Берија и *Брак* Фредерика Ржевског, мотивисало је селектора и Уметнички одбор Међунаордне Трибине композитора да реситал Наташе Пенезић уврсти у редовни програм ове манифестације. **Концерт је одржан 6.октобра 2017.године у сали Студентског културног центра у Београду.**

Већ сам излазак на подијум сугерисао је публици озбиљност приступа, увереност у оправданост избора програма, као и спремност пијанисткиње Наташе Пенезић да представи дела композитора чији музички језик припада авангардном стилу. Одређена зебња у погледу могућности разумевања, праћења и прихватања дела овог музичког стила била је развејана управо сигурношћу и самоувереношћу пијанисткиње.

Већ први тонови *12 Нотација* Пјера Булеза наговестили су да је пред нама изузетна пијанисткиња, зрелог израза, која влада свим елементима пијанистичке уметности. Начин на који је осмислила и пред нама градила ексклузивност ових минијатура коришћењем могућности самог инструмента, нарочито педала у циљу стварања врло разуђене тонске палете, а посебно реализације *piano* динамике, наментули су одређену атмосферу слушања овог дела и врло живу комуникацију између пијанисткиње и публике у праћењу и преоношењу интерпретативних идеја.

Соната Лучана Берија била је, чини се, најзахтевнија за пијанисткињу Наташу Пенезић у погледу личне „сарадње“ на плану односа композитор-извођач. Ова изузетно сложена партитура сама по себи истражује крајње границе извођача у оној мери у којој се кроз њу намеће одређена борба музичког садржаја и пијанисте. Непоклебљивост

интерпретативних могућности Наташе Пенезић, поготово изражена виртуозност не само у погледу брзине и сложености техничких детаља, већ и у згуснутом представљању многих пијанистичких елемената истовремено, као и њен дубоко промишљени став према музичком, али и пијанистичком материјалу који јој је нудила *Соната*, изградили су веома сугестивну интерпретацију.

Најузбудљивији и најнеконвенционалнији део реситала представљало је извођење композиције *Брак*, Фредерика Ржевског. Нова, до сада само спорадично примењивана двострука улога извођача – пијанисте и глумца, открила је у Наташи Пенезић огромне стваралачке потенцијале. Нашавши се у улози „читача“ дела за које нема могућност ослонаца и компарације у другим уметницима, Наташа Пенезић се дословно поистоветила са музичким материјалом композитора Ржевског и представила се као достојна равноправна ауторка ове композиције. Сугестивна и као пијанисткиња и као глумица, Наташа Пенезић је врло упечатљиво, спонтано и веома креативно дочарала овај „роман“ за клавир и заслужено побрала овације препуне сале Студентског културног центра.

Поред изузетно креативног вајања музичких садржаја, владања инструментом и подијумом, Наташа Пенезић је приказала још један новитет у извођењу дела авангардних композитора – цео програма изведен је напамет што је подразумевало велику храброст због обимности и озбиљности музичког материјала, али је отворила нове просторе уметничкој интерпретативној креативности. Кроз овај чин Наташа Пенезић је остварила посебну блискост, чак сродност са делима која је изводила.

Програм који је одабрала и врхунско мајсторство са којим га је извела надахнули су многе похвале присутне публике, а посебно зналаца ове Трибине, госпође Иване Тришић, председнице Удружења композитора Србије и др ум.Бранке Поповић, уметничког селектора.

Уметничка презентација докторског уметничког пројекта Наташе Пенезић обилује иновацијама које су темељно простудирале, свесно организоване и поткрепљене студиозним анализама како доступне литературе, тако и метода којима се лично служила током рада на грађењу интерпретација. Колико је била значајна дубока фокусираност на проналажење интерпретативног креативног простора у оквирима задатих параметара музичког и/или композиторског захтева најбоље говори писани део докторског уметничког пројекта Наташе Пенезић. Оно што је, међутим, показала уметничка презентација-солистички концерт, то су одређене поруке тројице композитора које је Наташа Пенезић открила, анализирала, разумела и зналачки пренела аудиторијуму уградивши себе као ствараоца у оној мери у којој је удахнула живост порукама истакавши њихов смисао и значај, а при томе, приказавши их и као иманентни слој сопствене креативности. Ова врста емпатије нешто је чему је Наташа Пенезић стремилa током година бављења литературом авангардних композитора, али је свој врхунац доживела управо на концерту који је био и јавна презентација њеног докторског уметничког пројекта.

**ПРИКАЗ, АНАЛИЗА, ОЦЕНА И КРИТИЧКИ ОСВРТ НА ПИСАНИ ДЕО
ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА
ТУМАЧЕЊЕ НОВИХ ИЗРАЖАЈНИХ СРЕДСТАВА У ИЗАБРАНИМ КЛАВИРСКИМ
ДЕЛИМА ПЈЕРА БУЛЕЗА, ЛУЧАНА БЕРИЈА И ФРЕДЕРИКА РЖЕВСКОГ**

Писани део докторског уметничког пројекта кандидаткиње Наташе Пенезић *Тумачење нових изражајних средстава у изабраним клавирским делима Пјера Булеза, Лучана Берија и Фредерика Ржевског*, састоји се од уводних разматрања, три поглавља од којих је свако разрађено у више потпоглавља и њихових сегмената, као и закључних промишљања и списка литературе.

У **Уводу** (стр. 4–8), кандидаткиња, *in medias res*, упућује на фокус свог истраживачког рада у оквиру докторског уметничког пројекта, а то је анализа издвојених дистинктивних изражајних средстава у изабраним делима, као и уочавање карактеристика и односа који настају у њиховом међусобном садејству, што доводи до тумачења ових процеса из перспективе интерпретатора. При томе, истичући да изражајна средства у музици, односно, носиоце израза, чине музичке компоненте и њихови елементи, композициона техника и композициони поступци, Пенезићева указује да је акценат у овом раду стављен на она изражајна средства која се првенствено везују за динамику, боју, артикулацију, педал, а потом и темпо и агогику, а у циљу истицања њихове функционалне вредности у изабраним делима. Промишљајући концепт „свирати изражајно”, кандидаткиња га контекстуализује у домену интерпретације композиција које припадају блиској музичкој прошлости (музици заснованој на атоналности, атематизму, додекафонској техници, техници интегралног серијализма, алеаторици итд.) а у односу на традиционални репертоар, и с правом констатује да разлике које се уочавају не подразумевају изостанак интерпретативне интенције извођача, као што и, с друге стране, потврђују идеју „дисциплиноване” слободе. С тим у вези, Пенезићева разматра и појаву „рехабилитације виртуозитета” засновану на идеји виртуозитета као једног од основних, примарних елемената интерпретације, односно, разматра појам *новог виртуозитета* који на један специфичан начин подстиче креацију у интерпретацији изабраних дела Булеза, Берија и Ржевског.

Прво поглавље (стр. 9–21), под насловом **Пјер Булез: Дванаест нотација за соло клавир**, садржи три потпоглавља – О Пјеру Булезу; *Дванаест нотација*; и Различити приступи тумачењу ознака за темпо. У првом потпоглављу (О Пјеру Булезу) кандидаткиња се осврће на Булезов рани стваралачки период коме припада дело *Дванаест нотација*, наводећи из Жамеове опсежне биографије о поменутом композитору, следећи цитат којим се указује на карактеристике ауторовог раног стила: „наглашени лирицизам и готово ултра-романтичарски интензитет осећања”. Такође, везано за овај период, Пенезићева истиче и Булезово прихватање месијановског приступа метро-ритмичкој организацији музичког тока, као и веберновског самосвојног тумачења и примене дванаестотонске технике. Друго потпоглавље (*Дванаест нотација*) указује на контекст у коме је дело настало, на његову генезу и основне карактеристике. У трећем потпоглављу (Различити приступи тумачењу ознака за темпо) издваја се и истиче категорија темпа као један од најзанимљивијих аспеката интерпретације *Нотација* (с обзиром да не постоје метрономске ознаке, већ само ознаке за карактер), те

Пенезићева истражује и тумачи на маестралан начин управо ово изражајно средство којим се на специфичан начин „отвара” поље интерпретативне слободе у овом делу. Ауторка рада тако разматра следеће ознаке за темпо: *Très vif* (Нотаџија бр. 2), *Modéré jusqu'à très vif* (Нотаџија бр. 8) и *Fantasque–Modéré* (Нотаџија бр. 1), укључујући и анализу различитих референтних извођења када је реч о Нотаџији бр. 2. У Закључку овог првог поглавља, кандидаткиња луцидно подвлачи да скоро сви извођачки поступци у Нотаџијама добијају своју праву вредност тек када извођач пронађе границе прихватљивог темпа – у смислу низа или палете *правих темпа*, јер темпо овде још увек није фиксирана категорија (стр. 20–21)), то јест, Пенезићева наглашава да постоји извесна слобода у избору темпа (ограничена садржајем), док су сва остала изражајна средства условљена и/или предодређена тим избором. Наиме, кандидаткиња аргументовано указује на значај темпа, тумачећи га као основну покретачку силу изражајности ових минијатура/Нотаџија.

Друго поглавље (стр. 22–34), под насловом **Лучано Берио: Соната за клавир соло**, подељено је такође на три потпоглавља – О *Сонати* и њеном композитору; Експертско памћење; и Изражајна средства у улози тумача музичког тока. После кондензованог и фокусираног говора о самој *Сонати*, имајући у виду и Бериоову солистичку литературу, то јест, *Секвенце*, феномен виртуозитета, композиторов однос према сопственом делу, а потом и увођења концепта *експертског* памћења (Ериксон, Чејс и Чафин) применљивог и на процес памћења музичког дела при чему се указује на кореспондентност кандидаткињиног модела меморисања *Сонате* Лучана Берија који се ослањао на идеју извођачких путоказа (односно, начин на који је дело упамћено, укоревен је у снажним структуралним путоказима дела), следи треће потпоглавље у којем се као круцијална изражајна средства, која су улози тумача музичког тока, издвајају педал, темпо и фактура. Да би указала на начин на који настају извођачки путокази, Пенезићева даје детаљну анализу одсека А *Сонате*, и идентификује структуралне путоказе као примарне ослоњце у току извођења. При томе, педал чини неодвојиви део основног, градивног материјала, карактеристичне разлике у темпу, које визуелно (тиме и психолошки) прате промене материјала у музичком току, остају забележене као додатни чиниоци структуралних путоказа, а фактура се разматра као место (место *свеча*/место промене) у којем се везују и уједињују различити елементи дела. Неконвенционалан или атипичан приступ анализи произлази из кандидаткињиног истраживања и сопственог процеса меморисања дела о којем је реч, односно, онда када је интерпретативни приступ освешћен, он је олакшао процес памћења конкретног музичког тока.

Треће поглавље (стр. 35–59), под насловом **Фредерик Ржевски: Брак (Из циклуса Пут, роман за клавир соло)**, састоји се од једанаест потпоглавља и представља кулминативни моменат писаног дела докторског уметничког пројекта. Пенезићева читаоца упознаје са стваралаштвом и уметничким ставовима Ржевског (О Фредерику Ржевском), са његовом улогом зачетника поступка који пијанисти додељује и улогу рецитатора/глумца, односно, захтева од извођача да поред свирања изговара и одређени текст (*Speaking pianist*), затим са циклусом *Пут, роман за клавир соло* (потпоглавље истог наслова – *Пут, роман за клавир соло*) којем композиција *Брак* припада, потом са самим остварењем *Брак* при чему кандидаткиња даје одличну и аргументовану анализу макроформе дела (Кратка анализа

музичког тока и преглед наративног плана) тумачећи је као *суперформу* и уодношавајући је са глобалним деловима наратива (Пролог; Гнев и љубомора; Чин убиства; Епилог).

Потпоглавље Тумачење изражајних средстава почива на разматрању такозваних традиционалних елемената у начину ораганизовања музичке грађе, пре свега инструменталних одсека и феномена виртуозитета, потом и миметичког принципа у контексту редефинисања односа музичког и ванмузичког из чега произлази и, како докторандкиња истиче, „најзначајнији *новоизражајни* квалитет композиције” (стр. 46). У том смислу, у свом истраживању она детаљно подвргава анализи Одсек бр. 1 који се у целини изводи са затвореним поклопцем клавира док лева рука све време *свира* на жици *контра* уз контрастну ритмичку поделу у десној руци и тумачи га као тонско сликање сцене новозвучним средствима. Два импровизациона места у партитури, једно обележено као *каденца*, а друго речима *импровизовати по избору*, ауторка рада такође издваја као веома битна у контексту генералних својстава дела: комбиновање елемената традиционалног звука са новозвучним средствима, које има свој одраз у спајању прецизно забележеног текста са елементима слободне импровизације (стр. 48). Потпоглавља Извођачки приступ *Браку* (и његова мелодраматизација) и Глас, говор и сценски покрет, говоре о примени театарских елемената, раду са професионалном глумицом, меморисању текста *уз помоћ* музике итд., док се у Закључку овог трећег поглавља сумира кандидаткињин базични приступ формирању музичке драматизације текста као *нечегновог* у вези са интерпретацијом композиције о којој је реч.

У завршном делу рада (стр. 61–62) Пенезићева ретроактивно указује на генезу свог докторског уметничког пројекта и дефинисање предмета уметничког истраживања као поступка тумачења изражајних средстава и проучавања процеса креативног читања партитуре.

Списак литературе садржи 50 библиографских јединица на српском, енглеском и хрватском језику, док списак вебографије броји 10 интернет страница.

Писани рад докторског уметничког пројекта Наташе Пенезић почива на изузетном уметничком истраживању које је резултирало убедљивим, јасним, доследним и систематичним, логично и прецизно обликованим текстом који је суштински проткан софистицираним, луцидним, аргументованим и нековенционалним интерпретативним увидима и одлучним и одличним закључцима чији је посебан квалитет да и онда када сумирају одређене налазе и креативне исходе, истовремено и отварају нове, релативно слободне (у односу на музички текст), просторе интерпретативних креација.

ЗАКЉУЧАК

Наташа Пенезић је пијанисткиња изузетних квалитета која се већ дуго година посветила тумачењу стваралаштва авангардних и савремених композитора XX и XXI века. Њено дубоко и привржено интересовање за овај стил и стваралачки период резултирало је многим значајним остварењима и признањима. Такорећи, пионирски подухват разумевања новог у музици и потреба преношења личног искуства широј јавности позиционирали су

Наташу Пенезић као одушевљеног и веома ретког познаваоца пијанистичке литературе овог периода у нашој средини.

Наташа Пенезић је својим докторским уметничким пројектом *Тумачење нових изражајних средстава у изабраним клавирским делима Пјера Булеза, Лучана Берија и Фредерика Ржевског* остварила сугестивно и веома значајно уметничко дело у пољу музичке интерпретације. Избором композиција, квалитетом јавног извођења и изузетним уметничким истраживањем Наташа Пенезић је проширила границе поља уметничке интерпретације дела авангардне музике и наметнула потребу новог приступа интерпретацијама композиција овог стила. Колико је њена интерпретативна креативност пронашла пут свог израза у делима која је одабрала за свој докторски уметнички пројекат показују квалитет њеног солистичког концерта и писани део овог пројекта. Пред Наташом Пенезић отвара се широки пут креативних могућности уметничке комуникације чије је темеље поставила управо овим радом.

На основу критичког сагледавања и оцене резултата уметничког и теоријског аспекта докторског уметничког пројекта *Тумачење нових изражајних средстава у изабраним клавирским делима Пјера Булеза, Лучана Берија и Фредерика Ржевског*, Комисија констатује да овај пројекат по свим елементима испуњава највише критеријуме докторског уметничког рада. Комисија, стога, предлаже Наставно-уметничко-научном већу Факултета музичке уметности и Сенату Универзитета уметности у Београду да овај Извештај прихвате и покрену процедуру за јавну одбрану докторског уметничког пројекта *Тумачење нових изражајних средстава у изабраним клавирским делима Пјера Булеза, Лучана Берија и Фредерика Ржевског* кандидата Наташе Пенезић.

Комисија у саставу:

др Дубравка ЈОВИЧИЋ, редовни професор, ментор

др Тијана ПОПОВИЋ МЛАЂЕНОВИЋ, редовни професор, коментор

мр Лидија СТАНКОВИЋ, редовни професор

др ум. Љиљана ВУКЕЉА, ванредни професор

мр Рита КИНКА, редовни професор
Академије уметности Универзитета у Новом Саду